

Szemelvények a névjog köréből a sajtószabadság tükrében

NAVRATYIL ZOLTÁN*

Az *ember neve* identitásának hordozója, a személy azonosítását, más személyektől és a társadalomtól való megkülönböztetését szolgálja, a személy individualitásának, egyedi és helyettesíthetetlen voltának a kifejezője. A név a személyiség külső megjelölése,¹ „[a] személyiség eleven folyamának partját jelzi anélkül, hogy maga ennek a közvetlen életfolyamatnak a része volna. A név (...) rendeltetése az, hogy az egyént a névtelenségből, tehát a külvilágból, a dologiságból kiemelje.”² Hordozója lehet a családi kapcsolatoknak, a nemiségnek és a nemzeti hovatartozásnak is.³

A névjog – mint magánjogunkban nevesített személyiségi jog – az *emberi méltóságból* ered, s ennek egyes részjogosítványai – például önzonosság, identitás, önrendelkezés, információ önrendelkezés, önmegvalósítás, személyiség szabad kibontakoztatása, adatvédelem – tükrében vizsgálható, s kifejezetten szoros kapcsolatot mutat a *magánszférához* való joggal.

A saját névhez való jog *emberi jognak* minősül a nemzetközi egyezmények alapján,⁴ s alkotmányjogi értelemben elvonhatatlan és lényeges tartalmát tekintve korlátozhatatlan. Ugyanakkor a névviselés ezen alapvető értelemben kötelezettség is, hiszen anyakönyvezése után a személy a nevet nemcsak jogosult, de köteles is viselni.⁵

A névjognak az önrendelkezési jog részeként további – alapjogi értelemben már korlátozható – összetevő elemei vannak, mint amilyen a névválasztás, névváltoztatás, névmódosítás, amelyekkel jelen írásban nem kívánunk foglalkozni.⁶ Jelen tanulmány *kizárólag* annak a kérdésnek az egyes aspektusaival foglalkozik, hogy a hatályos, illetve az új Ptk.-ban személyiségi jogként deklarált névjog (és annak megsértése) miként *értelmezhető a szólás- és médiaszabadság* vonatkozásában, választ keres arra a kérdésre, hogy a névjog – egyéb személyiségi jogokkal ösz-

* Egyetemi adjunktus, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Magánjogi és Kereskedelmi Jogi Tanszék. E-mail: navratyil.zoltan@jak.ppke.hu. A tanulmány az MTA BTK Médiatudományi Kutatócsoportja által indított, „Az ember a Polgári Törvénykönyvben és a médiajogban – a személyiség és jogi védelme” című kutatás keretében készült.

¹ SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlatja. Bevezetés, általános tanok, dologi jog. Személyi és eszmei javak joga.* Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1937. 361.

² BALÁS P. Elemér: Személyiségi jog. In: SZLADITS Károly (szerk.): *Magyar magánjog I. Általános rész. Személyi jog.* Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1942. 646.

³ JOBBÁGYI Gábor: *Személyi és családi jog.* Budapest, Szent István Társulat, 2005. 74.

⁴ Például a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 24. cikk 2. pontja; a Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény 7. cikkének 1. pontja; de itt lehet megemlíteni az Emberi Jogok Európai Egyezményének, illetve az Európai Unió Alapjogi Kartájának magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogosultságát.

⁵ KISS László: A névjog mint alkotmányos alapjog. *Jura*, 2002/2. 48.

⁶ Részletesen elemzi a kérdést az Alkotmánybíróság ún. névhatározata: 58/2001. (XII. 7.) AB határozat.

szefüggésben és azoktól elhatárolva – mennyiben jelenti a véleménynyilvánítás szabadságának korlátját.⁷ Ennek illusztrálására elsősorban hazai, illetve néhány egyesült államokbeli és német jogeset is röviden bemutatásra kerül.

1. A névjog a Polgári Törvénykönyben

A hatályos Ptk. az alábbiakat rögzíti az *ember* neve tekintetében, amelyben az új Ptk. sem hoz érdemi változást:

77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet – mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül – felvett névvel is lehet folytatni.

(...)

(4) A névviselési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. A tudományos, irodalmi vagy művészi tevékenységet folytató – ha neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével – az érintett személy kérelmére saját nevét is csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja a tevékenység gyakorlása során.

A jogszabály az első bekezdésben általános jelleggel rögzíti, hogy neve alapján minden ember jogosult arra, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas, felismerhető és egyedi módon megjelölje,⁸ mintegy megtestesítve személyiségét a társadalom előtt.⁹ Ezen kívül rendelkezik a felvett név (álnév) használatának lehetőségéről, valamint – s témánk szempontjából ennek van leginkább jelentősége – a *névjog sérelme* tekintetében tesz megállapításokat: „A névviselési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ.” E rendelkezés tulajdonképpen egyedül a *névbitorlás tilalmát* fogalmazza meg.¹⁰

⁷ Így nem tárgyaljuk a névjog egyéb családi jogi, illetve közigazgatási jogi szabályait. Összefoglalóan mutatja be e kérdéseket: KOI Gyula: *Névviselés*. Budapest, 2001. (Kézirat); MEGYERI-PÁLFFI Zoltán: *Név és jog. A névviselés jogi szabályozásának komplex vizsgálata*. Debrecen, 2011. (Doktori értekezés). Továbbá jelen tanulmány kizárólag a természetes személyekre koncentrálnál, így a jogi személyek névjogával szintén nem foglalkozunk.

⁸ PETRIK Ferenc: *A személyiség jogi védelme. A sajtó-helyreigazítás*. Budapest, HVG–ORAC, 2001. 122.; SZÉKELY László: *Magyar sajtó- és médiajog*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2007. 177. KECSKÉS László: *Polgári jog. A személyek joga*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2007. 426.

⁹ TATTAY Levente: *A közszereplők személyiségi jogai*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2010. 140.; ZOLTÁN Ödön: A személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok. In: GELLÉRT György (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1999. 205.

¹⁰ Noha az ügy témánk szempontjából irreleváns, mégis érdemes rámutatni, hogy a Kúria egy eseti döntésében a „más neve”, illetve a „máséhoz hasonló név” tekintetében leszögezte, hogy amennyiben valaki a toldatos vagy összekapcsolt nevének csupán egyik tagját használja, az nem jelentheti más személy névviselési jogának sérelmét. BH1993. 350.

Kiemelendő azonban, hogy a jogszabály a névjog sérelme körében a „különösen” kifejezést használja, tehát csupán *példálózó* jelleggel sorolja fel e személyiségi jog megsértésének lehetséges eseteit. Amennyiben a névjogot ezek alapján kiterjesztően kívánjuk értelmezni, akkor megállapíthatjuk, hogy egyrészt mindenki köteles tiszteletben tartani más névhasználati jogát, a személy nem gátolható nevének viselésében. Ezen túl azonban – tág értelemben – a névjog sérelmét jelentheti más nevének jogosulatlan nyilvánosságra hozatala is, a személy akarata ellenére történő megnevezése, a név eltorzítása, önkényes megváltoztatása, gúnynév használata, a név összetévesztésre alkalmas közzététele, a névhasználat akadályozása, más nevével való bármiféle visszaélés, de a névhez való jogot elviekben sok *egyéb módon* is meg lehet sérteni.¹¹ Ezeknek az eseteknek a kimerítő felsorolása aligha lehetséges.¹²

2. A névjog jelentősége a sajtószabadsággal összefüggésben

Anélkül, hogy szűkebb témánktól eltávolodva a véleménynyilvánítás szabadságáról alapvető ismereteket közölnénk, rögzítendő, hogy e jognak kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, „*anyajoga*” a többi kommunikációs jognak, s ahogy az Alkotmánybíróság kifejtette, alapjogok ütközése esetén csak nagyon kevés joggal szemben kell engednie. Ugyanakkor a névjoghoz hasonlóan az egyes személyiségi jogok a szólás szabadságának korlátját jelenthetik.¹³

A tág értelemben vett névjog szükségszerűen fonódik össze *más* személyiségi jogokkal, olyanokkal, amelyeknek a véleménynyilvánítás szabadsága tekintetében szintén relevanciájuk van (s amelyek szintén az emberi méltóságból erednek), így vizsgálendő, hogy a névjog elhatárolható-e ezektől. Kérdés például, hogy a sajtó és média vonatkozásában a *jóhírnév és becsület* megsértése¹⁴ eredményezi-e ugyanakkor a névjog sérelmét is, többletet jelent-e a névjog sérelméhez képest, s mennyiben lehet felfedezni átfedést a két jogosultság megsértése között.

Jelentős rokonságot mutat a névjoghoz a *képmás* (és hangfelvétel) védelme,¹⁵ hiszen a személy képe (hangja) – a névhez hasonlóan önmagában – szintén a külvilág számára történő beazonosíthatóság és felismerhetőség lehetőségét rejti magában.

¹¹ SZÉKELY i. m. (8. lj.) 180.

¹² ZOLTÁN i. m. (9. lj.) 206.

¹³ 30/1992. (V. 26.) AB határozat, indokolás, III. 2. pont.

¹⁴ A Ptk. 78. § (1) és (2) bekezdése szerint: a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is. A jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, híresztel, vagy való tényt hamis színben tüntet fel. Az új Ptk. ezt változatlan tartalommal fenntartja, viszont meghatározza a hatály Ptk.-ból hiányzó becsület megsértésének tényállását is, a 2:45. § szerint a becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.

¹⁵ A Ptk. 80. § (1)–(3) bekezdése rögzíti: A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges. Az eltűnt, valamint a súlyos bűncselekmény miatt büntetőeljárás alatt álló személyről készült képmást (hangfelvételt) nyomós közérdekből vagy méltánylást érdemlő magánérdekből a hatóság engedélyével szabad felhasználni. Az új Ptk. e szabályokat érdemi változtatás nélkül fenntartja.

Hasonlóan számottevő a névjognak a *magánszféra*, *magánélet* védelméhez¹⁶ való viszonya is. A személy beazonosítása, személyazonosságának felfedése, reá vonatkozó információk közzététele, a név összetéveszthetősége sérthet személyiségi jogokat, ugyanakkor a személy névjogának esetleges sérelme mellett – de leginkább azon túl – rendre felvetődik a magánélet zavarthatóságának sérelme és gyakran ezzel összefüggésben még a jóhírnév és becsület sérelme is. Tekintettel arra, hogy a hatályos Ptk. általában véve nem védi a magánszférát – csupán a különös szintjén nevesíti a titokvédelmet, a „titokszférát”¹⁷ –, jelentős a névjognak az *adatvédelemhez*¹⁸ való viszonya, a név személyes adat, a leginkább kapcsolatba hozható az érintett személylyel, hiszen szükségképpen a beazonosítását szolgálja.¹⁹ A magánszférával kapcsolatban előbb említett kérdések az adatvédelemmel párhuzamosan kezelhetők.²⁰

A névjog tekintetében ezek mellett felvetődhet az *emberi méltóság* sérelme is, jóllehet önállóan ritkán szokás hivatkozni rá, leginkább egyéb személyiségi jogok megsértésével kapcsolatban párhuzamosan jelenik meg a hazai ítélkezési gyakorlatban.²¹

A véleménynyilvánítás szabadsága vonatkozásában előbb említett személyiségi jogok sérelmének lehetséges eseteit árnyalja továbbá a *nyilvános közszereplés* jelensége is. Az ún. közszereplők tekintetében – ahogy a későbbiekben látható lesz – a jogalkotók és jogalkalmazók általában valamilyen magasabb mércét alkalmaznak a személyiségi jogaik és a sajtó szabadságának ütközése esetén. Adott esetben – jogszabályban vagy a joggyakorlatban – meg kell határozni, hogy ki minősül közszereplőnek, s hol húzódik a határ a közszereplő személyhez fűződő jogainak védelme és a közügyek szabad vitatásához kapcsolódó érdekek között.

3. Név, magánszféra, sajtó – teoretikus vázlat

Az előzőekben említettek közül a névjog sérelme leghangsúlyosabban a következő esetekben merülhet fel, illetve ezekkel az esetekkel mutat leginkább rokonságot, függetlenül attól, hogy a joggyakorlat kifejezetten megállapítja-e a névjog sérelmét, vagy inkább egyéb személyiségi jogra hivatkozva dönt az adott ügyben. Ezek az esetkörök, ahol az adott személy neve is fontos tényező, leginkább a *magánszféra* tág értelemben vett védelmével összefüggésben magyarázhatók. Az alábbiakban *kizárólag* ezen elméleti esetkörök bemutatására vállalkozunk, s kizárólag a személy neve, névjoga vonatkozásában, azzal összefüggésben:²²

¹⁶ Az új Ptk. a 2:43. §-ban kifejezetten nevesíti e személyiségi jogot, de tartalmilag nyitva hagyja a kérdést, hogy ebbe milyen jelenségek tartozhatnak bele.

¹⁷ BALÁS P. i. m. (2. lj.) 639.

¹⁸ Az erre vonatkozó szabályokat az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény tartalmazza.

¹⁹ KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai – magyar, angol, amerikai és európai összehasonlításban*. Budapest, Századvég, 2009. 447.

²⁰ Uo., 448.

²¹ SZÉKELY i. m. (8. lj.) 185.

²² A felosztás túlnyomórészt Koltay András rendszerét követi. KOLTAY i. m. (19. lj.) 468.

(1) *Balesetek és bűncselekmények áldozatai*: az írott vagy elektronikus sajtó nyilvánosságra hozza balesetek vagy bűncselekmények áldozatainak nevét, amely az adott személyre illetve hozzátartozóira nézve adott esetben sérelmes lehet.

(2) *A személy múltbéli (bűn)cselekményei*: az írott vagy elektronikus sajtó útján nyilvánosságra kerül egy adott személynek – a személy név szerinti megjelölésével együtt – akár évtizedekkel azelőtt elkövetett bűncselekménye, vagy reá nézve egyéb bizalmas információ, amely az adott személy névjogát vagy egyéb személyiségi jogait tekintve sérelmes lehet.

(3) *Téves azonosítás*: az írott vagy elektronikus sajtóban megjelenik egy adott személy neve valamilyen eseménnyel, információval, közléssel összefüggésben, viszont az adott személy neve összetéveszthető más személy nevével, így a közlés téves beazonosításra alkalmas, s a megjelent információ sérthet személyiségi jogokat.

(4) *Egyéb beazonosítás*: a fentiekén túlmenően lehetségesek egyéb, adott esetben a személy névjogára is nézve sérelmes helyzetek, így például lottónyertes, tartozást felhalmozó, szociális támogatást igénylő vagy az öngyilkos nevének nyilvánosságra hozatala (esetleg a nevek listázása).

(5) *Életkép oltalma, életút védelme*: a fent említettek egy speciális körben is megjelenhetnek, nevezetesen, amikor ezek az esetek egy híres vagy ismert személlyel hozhatók kapcsolatba. Gyakran vetődhet fel ugyanis a kérdés, hogy egy adott névhez kapcsolódó tudományos vagy művészeti reputációt mennyiben kérdőjelezi meg, rombolja le, ha – sokszor az illető személy halála után – olyan információk látnak napvilágot a sajtó útján, amelyek az adott személyről addig kialakult képet negatív irányban befolyásolhatják.²³

Megjegyzendő, hogy a névjog vizsgálata szempontjából a gyakorlat nem feltétlenül enged teret az ügyek efféle elvi felparcellálásának, s leginkább az Egyesült Államokban merültek fel kifejezetten ezek, ahol a kontinentális jogrendszerekben megtalálható nevesített névjogot aligha kereshetünk. S ahogy említettük, ezekben az ügyekben általában a magánélethez való jog (vagy adatvédelem) és a sajtószabadság ütközése esetén kell állást foglalni. Hol húzódik a határ, mikor tehető felelőssé a sajtó a magánéletet érintő információ és a név nyilvánosságra hozatala miatt? Van-e a jog a „feledésbe merüléshez”,²⁴ ahhoz, hogy bizonyos – igaz és megtörtént – eseményekkel kapcsolatban a személy neve titokban maradjon?

4. Egyes ügyek magyar, német és egyesült államokbeli megoldásai

Az Egyesült Államokban az Első Alkotmánykiegészítés többek között tartalmazza, hogy „[a] (...) Kongresszus (...) nem csorbítja a szólás- vagy sajtószabadságot...” Ennek a magva pedig az, hogy széles társadalmi haszonnal jár, ha szabadon és nyíltan lehet gondolatokat közölni és megvitatni egy demokratikus közösségen belül.²⁵

²³ E jelenség érinthet más személyhez fűződő jogokat is, de például a német jogirodalom önálló terminológiát használ (*Schutz des Lebensbildes*).

²⁴ Rolf H. WEBER: The Right to Be Forgotten. More Than a Pandora's Box. 2 *Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law* (2011) 120., 120–121.

²⁵ Jared LENOW: First Amendment Protection for the Publication of Private Information. 60 *Vanderbilt Law Review* (2007) 235., 238.

A szövetségi Legfelső Bíróság (*Supreme Court*) gyakorlatában ez nem jelent abszolút és korlátozhatatlan jogot. Nem védelmez minden szót az azok lehetséges károsító hatásaira tekintet nélkül, hanem egy azzal versengő jogosultság lehet a *magánszféra* védelme, nevezetesen, hogy ne kerüljenek nyilvánosságra a személyt érintő bizalmas, magánéleti információk,²⁶ amelyek valóságok ugyan, de sajtóbeli szerepeltetésük a személy magánéletének helyrehozhatatlan megzavarásával járhat. Ilyenkor a névhez kötődő addig titkos tény kikerül a személytelen, dolgos tömegbe, a külső világ részévé válik az, ami addig a személyiség része volt.²⁷

Témánkkal leginkább a *magánszféra* sérelme, az *invasion of privacy tortja* hozható összefüggésbe, amelynek csírái Samuel Warren és Louis Brandeis 1890-ben jelent meg – talán a jogtörténelem legnagyobb hatású²⁸ – tanulmányában már megtalálhatók. Ahogy a szerzőpáros a médiával szemben fogalmaz, minden embernek joga van nemcsak az élethez, de joga van az élet élvezetéhez, és joga van az „egyedül hagyatáshoz” is.²⁹ A cikk hatása rendkívülinek volt mondható, a legtöbb amerikai bíróság ettől kezdődően kezdte elismerni a magánélet védelméhez való jogot.³⁰ A magánszféra védelmét fogalmazza a meg a Restatement (Second) of Torts 652. §-a, amely négy esetkört különböztet meg: (1) A személy nyilvánosság előtti hamis színben való lefestése; (2) Bizalmas magánéleti információk nyilvánosságra hozatala; (3) A személy nevével vagy képmásával való (kereskedelmi) visszaélés; (4) Benyomulás a magánéletbe.³¹

4.1. Bűncselekmények áldozatainak és bűnelkövetőknek a neve

Ezen ügyek közös jellemvonása, hogy bűncselekmények áldozatainak neve vagy bűnelkövetők neve a sajtó útján nyilvánosságra kerül, amely sérti a magánélet zavartalanságát.

²⁶ Marta GOLDMAN STANTON: Florida Star v. B.J.F.: The Wrongful Obliteration of the Tort of Invasion of Privacy Through the Publication of Private Facts. 18 *Hastings Constitutional Law Quarterly* (1991) 391., 391–392.

²⁷ BALÁS P. i. m. (2. lj.) 640.

²⁸ Gina Angie LEE: Privacy Year in Review: The Intersection of the Rights to Privacy and of a Free Press: Can They Co-Exist? *I/S: A Journal of Law and Policy for the Information Society* (2005) 441., 446.

²⁹ Samuel D. WARREN – Louis D. BRANDEIS: The Right to Privacy. 4 *Harvard Law Review* (1890) 193., 193., 195., 205.

³⁰ William L. PROSSNER: Privacy. 3 *California Law Review* (1960) 383., 386–387. Elsőként 1965-ben a *Griswold v. Connecticut* ügyben nyert elismerést. Jed RUBENFELD: The Right of Privacy. 4 *Harvard Law Review* (1989) 737., 744.

³¹ (1) Publicity Placing Person in False Light; (2) Publicity Given to Private Life; (3) Appropriation of Name or Likeness; (4) Intrusion upon Seclusion. Vö. Simon DEAKIN – Angus JOHNSTON – Basil MARKESINIS: *Tort Law* (5th ed.). Oxford, Oxford University Press, 2003. 735. Ez alapvetően Prossner felosztását tükrözi e kategóriák kapcsán. PROSSNER i. m. (30. lj.) 389.; Paul M. SCHWARTZ – Karl-Nikolaus PEIFER: Prosser’s Privacy and the German Right of Personality: Are Four Privacy Torts Better than One Unitary Concept? 98 *California Law Review* (2010) 1925., 1938–1939.; Thomas I. EMERSON: The Right of Privacy and Freedom of the Press. 14 *Harvard Civil Rights – Civil Liberties Law Review* (1979) 329., 332. A magánszféra védelmének előzményei kapcsán lásd RUBENFELD i. m. (30. lj.) 744–752.

4.1.1. A sajtó elsőbbsége az Egyesült Államokban

Az Egyesült Államok gyakorlatából elsőként kiemelendő az 1975-ös *Cohn v. Cox*³² ügy. Georgia államban egy nemi erőszak és emberölés áldozatául esett középiskolás lány nevét hozta nyilvánosságra egy helyi televízió. A lány apja felperesként arra hivatkozott, hogy Georgia állam egy törvénye tiltja, hogy a nemi erőszak áldozatainak nevei – érthető okokból – megismerhetőek legyenek,³³ így szerinte a sajtó megsértette a magánélethez való jogát és kártérítést követelt. A médiatársaság mint alperes azonban előadta, hogy az áldozat nevét a vádiratból és a bírósági jegyzőkönyvekből ismerte meg, amely pedig a nyilvánosság számára hozzáférhetőek, s álláspontja szerint ezzel a közlés az Első Alkotmánykiegészítés – a sajtó szabadságának csorbíthatatlansága – alapján védelmet élvez.

Két jogosultság ütközött tehát, a magánélethez való jog, amely nyilvánvalóan durván meglett zavarva azzal, hogy a szexuális bűntett áldozatának neve megismerhetővé vált a médiából, és a sajtószabadság. A szövetségi Legfelsőbb Bíróság Georgia állam említett törvényét alkotmányellenesnek tekintette, s a sajtószabadság javára döntött. Rögzítette, hogy az állami törvényhozásnak kiemelt szerepe lehet, amikor a személyek magánszférája védelmében alkot jogszabályt, ez a szerep azonban másodlagos akkor, ha a magánéletre vonatkozó információt nyilvánosan hozzáférhető jegyzőkönyvek tartalmazzák. Indokolásában kiemelte, hogy a sajtó az Első Alkotmánykiegészítés alapján alkotmányos védelmet élvez mindaddig, amíg az információt – az áldozat nevét – olyan forrásokból szerzi meg, amelyek egyébként nyilvánosak és szabadon hozzáférhetőek, megismerhetőek, mint amilyenek a bírósági jegyzőkönyvek. Tehát az információ nem jogellenesen került a sajtó kezébe, így pedig az nem tehető felelőssé.³⁴

A *Smith*-ügyben (1979),³⁵ Nyugat-Virginia államban újságírók a rendőrségi frekvencián hallották, hogy egy tizenéves fiú lelőtte diáktársát, majd a helyszínre érkezve a rendőrségtől és az ott jelenlévő tanúktól megszerezték az elkövető nevét, s két lapban nyilvánosságra is hozták. A tagállam törvényei egyébként tiltották a fiatalok elkövetők nevének sajtóbeli közlését. A *Cohn*-ügyhöz hasonlóan a Bíróság itt is a sajtó javára döntött. Kifejtette, hogy a *jogszerűen megszerzett információ* – az elkövető neve – közzététele a sajtószabadság része, az elkövető anonimításhoz fűződő érdeke pedig ennek alárendelt, hacsak valamilyen „nyomós érdek” a sajtó fele-

³² *Cox Broadcasting Corp. v. Cohn*, 420 U.S. 469 (1975). Megjegyzendő, hogy a bírósági tárgyalásokról a sajtó kizárása csak egészen kivételes esetekben lehetséges. David E. FIALKOW: The Media's First Amendment Rights and the Rape Victim's Right to Privacy: Where Does One Right End and the Other Begin? 39 *Suffolk University Law Review* (2006) 745., 750.

³³ A legtöbb tagállam jogában megtalálhatóak hasonló jellegű, a nemi erőszak áldozatának magánéletét védő jogszabályok. Richard I. HADDAD: Shield or Sieve? *People v. Bryant* and the Rape Shield Law in High-Profile Cases. 39 *Columbia Journal of Law and Social Problems* (2005) 185., 189–190.

³⁴ James M. HILMERT: The Supreme Court Takes on the First Amendment Privacy Conflict and Stumbles: *Bartnicki v. Vopper*, the Wiretapping Act, and the Notion of Unlawfully Obtained Information. 77 *Indiana Law Journal* (2002) 639., 641–642. STANTON i. m. (26. lj.) 395.

³⁵ *Smith v. Daily Mail Publishing Co.*, 443 U.S. 97 (1979).

lősségre vonását nem indokolja. Ennek a kifejezésnek az értelmezésével azonban a Bíróság adós maradt, ahogy azzal is, hogy vajon a sajtó mennyiben lenne felelőssé tehető, ha nem jogszerűen, hanem jogellenesen jut az adott információ birtokába, s hozza nyilvánosságra azt.³⁶

Ebbe a sorba illeszkedik időrendben a következő, a *Florida Star* (1989) ügy,³⁷ ahol szintén egy nemi erőszak áldozatának neve vált megismerhetővé. Az újságíró rendőrségi sajtóanyagokból jutott hozzá az adatokhoz. Ezek után az áldozat kártérítést követelt azon az alapon, hogy Florida állam törvénye – ahogy a *Cohn*-ügyben Georgia államé – szintén tiltotta ilyen esetekben az áldozat nevének nyilvánosságra hozatalát. Előrelépésként értékelhető, hogy ebben az esetben a Bíróság már vizsgálat tárgyává tette a „nyomós érdek” fogalmát, tehát azt a kérdést, hogy mely esetekben tehető, illetve nem tehető felelőssé a sajtó a magánéletet érintő információ közléséért. Ennek megfelelően az információszerzésnek jogszerűnek kell lennie, továbbá ha az információ már eleve nyilvános forrásból származik, akkor annak további közzététele nem tiltható meg. Végül leszögezte a testület azt is, hogy az ilyen jellegű közérdeklődésre is számot tartó információk közzétételenek szankcionálása öncenzúrához vezethet.³⁸

Annak megválaszolásával azonban ebben az ügyben is adós maradt a Bíróság, hogy mi történjék akkor, ha például a sajtó nem nyilvános forrásból, hanem magánúton vagy jogellenesen jut egy információ birtokába, s közli azt,³⁹ továbbá az sem kellően tisztázott, hogy az eseményen túl magának az áldozatnak a neve miért tarthat számot közérdeklődésre. Jóllehet az információszerzés nem úgy valósult meg, hogy a sajtó elfogadhatatlan módon és alattomos úton „fosztogatta” a személy magánszféráját,⁴⁰ mégis azzal, hogy az információ nyilvános forrásból származik, kizárható-e az áldozat anonimitáshoz, magánélete zavartalanságához fűződő érdeke?⁴¹ A név nyilvánosságra kerülésének aligha van köze ahhoz a társadalmi érdekhez, hogy büntetőügyekben az információ szabadon áramolhasson,⁴² bár igaz lehet az is, hogy a közlés igazságtartalmának meggyőző ereje nyilvánvalóan jóval erősebb, ha név szerint beszélnek az áldozatról, s nem csupán anonim módon.⁴³ Továbbá megjegyezhető, hogy amennyiben egy adott állam az áldozat anonimitását garantálni kívánja, akkor az adott államnak kell erre megfelelő eljárást kidolgoznia – hiszen maga az állam, egy állami szerv rendelkezik az adatokról⁴⁴ –, s nem a sajtótól kell elvárni, hogy tartózkodjon bizonyos adatok – például a név – közlésétől.⁴⁵

³⁶ HILMERT i. m. (34. lj.) 644–645. Még ugyanebben volt egy másik ügy a Bíróság előtt, amely minden tekintetben hasonlított ehhez. *Oklahoma Publishing Co. v. District Court*, 430 U.S. 308 (1979).

³⁷ *Florida Star v. B. J. F.*, 491 U.S. 524 (1989).

³⁸ David A. LOGAN – Michael D. GREEN: United States of America. The Protection of Personality Rights Against Invasions of Mass Media in the United States of America. In: Helmut KOZIOL – Alexander WARZILEK (szerk.): *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien / The Protection of Personality Rights against Invasions by Mass Media*. Wien, Springer, 2005. 388.

³⁹ HILMERT i. m. (34. lj.) 647–648.

⁴⁰ WEBER i. m. (24. lj.) 122.

⁴¹ HILMERT i. m. (34. lj.) 665.

⁴² FIALKOW i. m. (32. lj.) 767.

⁴³ LENOW i. m. (25. lj.) 250.

⁴⁴ Jeffrey MATRULLO: *People v. Bryant and Prior Restraint: The Unsettling of a Settled Area of Law*. 4 *Connecticut Public Interest Law Journal* (2005) 320., 337.

⁴⁵ Uo., 334.

Végül idekívánczik még a *Hill* (1967) ügy⁴⁶ is, amelyben a felperes arra hivatkozott, hogy személyét és családját a sajtó hamis színben tünteti fel a nyilvánosság előtt. Az eset előzményeként tartható számon, hogy a felperest feleségével és öt gyermekével együtt túszul ejtették és tartották fogva saját otthonukban. A történet nem maradhatott visszhang nélkül, az áldozatok nevét megváltoztatva regény, színdarab is készült róla, valamint filmet is rendeztek a sztori alapján *A félelem órái* címmel, amelyekben az eredeti esemény történéseit is átírták. A színdarabról a *Life* magazinban cikket közöltek, s ezzel indult a jogi procedúra, ebben a kritikában ugyanis igazként állították be a családdal történt színdarabbeli eseményeket, noha azok egy része csupán írói fikció volt. A pert végül a lap nyerte meg, de tulajdonképpen kétes indokolás alapján, mert a Bíróság a rágalalmazási ügyekre kidolgozott tesztet⁴⁷ alkalmazta jelen esetben is, amely szerint az alperesnek bizonyítania kellett volna, hogy szándékosan vagy súlyosan gondatlanul járt el az újság, s közölt így valótlanúságot, amikor a cikket közzétette.⁴⁸ Ez pedig nem sikerülhetett (a családot képviselő Richard Nixon karrierje viszont sikeresen ívelt tovább). A Bíróság érvelését lényegében azzal támasztotta alá, hogy a történések „közügyként” tarthatóak számon, amelyekről a közéleti vita és beszéd csupán szigorú határok között korlátozható, holott érezhető, hogy alapvetően nem közéleti szereplők rágalalmazási esetéről van szó, amelyekre az említett szabály modellezve lett.

4.1.2. A személyiségi jogok elsőbbsége hazánkban

A hazai bírói gyakorlatból ezen esetkörhöz talán leginkább közelálló ügy volt, amikor egy éjszakai szórakozóhelyen lövöldözés alakult ki, s az egyik biztonsági őr a tűzharcban életét veszítette. Ezt követően egy napilap az áldozat teljes nevét, valamint életkorát és lakcímét közölte a hasábjain. Az áldozat hozzátartozója indított pert, a bíróság meg is állapította a jogsérelmet, de a *kegyeleti jogokra* hivatkozással, miszerint a sajtó az áldozat nevének nyilvánosságra hozatalával megsértette a felperes elhunyt hozzátartozója emlékéhez fűződő személyiségi jogait.⁴⁹

A végső konklúzió tekintetében előrebocsátható, hogy az Egyesült Államoktól eltérően a magyar jogban kifejezetten nevesítve van a névjog, a bíróság *mégsem* a névjog sérelme, tehát a név jogosulatlan nyilvánosságra hozatala alapján döntött, noha álláspontunk szerint, a tágabb értelemben vett névjog alapján ezt megtehetette volna. Másrészt az amerikai esetekben a sajtóval szemben rendre a magánélethez való jogra történik hivatkozás, egyéb jogosultságra általában nem. Végül látható, hogy a magyar ügyben gyökeresen eltérően ítélte a bíróság, s nem történt hivatkozás sem a sajtószabadságra, sem arra, hogy az eset közérdeklődésre tarthatott számot, de arra sem, hogy a sajtó jogszerűen jutott hozzá az információhoz.

Egy másik esetben a rendőrségi sajtótájékoztatón – valótlannal – hangzott el, hogy az elkövetőt az ország más területein is hasonló jellegű bűncselekményekkel gyanúsítják. A helyi napi-

⁴⁶ *Time, Inc. v. Hill*, 385 U.S. 374 (1967).

⁴⁷ A teszt a *New York Times v. Sullivan* (1964) ügyben lett kidolgozva. Erről a későbbiekben még részletelesen lesz szó.

⁴⁸ EMERSON i. m. (31. l.) 333.

⁴⁹ BH2002. 221.

lap pedig ennek megfelelően, a sajtótájékoztatón elhangzottakról a birtokában lévő hamis információk alapján tudósított, tehát azt hitelesen közvetítette. A vádlott indított keresetet személyiségi jogai megsértése miatt, amelyet a bíróság elutasított arra hivatkozással, hogy a sajtó információi rendőrségi forrásból származnak, azok valóságtartalmát külön vizsgálni nem kell.⁵⁰ Ebben az ügyben ugyan ismert volt már az elkövető neve a nyilvánosság előtt, ezért csak távoli összefüggés fedezhető fel a névjog sérelme és az ügy között. Mindenesetre egy vékony szál kötődik az egyesült államokbeli döntésekhez – bár az indokok különbözőek –, nevezetesen az, hogy a sajtó nem tehető felelőssé akkor, ha *jogszerűen és hivatalos forrásból* jut egy adott információhoz, amelyet aztán nyilvánosságra hoz.

A móri ügy kapcsán szintén felvetődhetett volna a névvédelem is. Itt ugyanis a nyomozó hatóság – s ennek folyamán a sajtó – nyilvánosságra hozta a felperes teljes nevét (s fényképét) mint a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható elkövetőt. Ellene azonban a móri bűncselekmény miatt nyomozást nem rendeltek el, s a vonatkozó eljárásjogi szabályok szerint így a név (s képmás) nyilvánosságra hozatalára nem kerülhetett volna sor. A bíróság megállapította a *jóhírnév* sérelmét, hiszen a felperest a magyar kriminalisztika legsúlyosabb bűncselekményével hozták alaptalanul összefüggésbe.⁵¹ Mögöttes sérelemként azonban a névjog csorbulása is megállapítható lett volna, a név nyilvánosságra került, a személy beazonosíthatóvá vált, reá nézve valótlan tényt állított a nyomozóhatóság, s ennek *következtében* sérült a személynek a jóhírve.

4.2. Téves azonosítás és egyéb beazonosítás

A közös vonásuk ezeknek az eseteknek abban ragadható meg, hogy a sajtó által közölt név összetéveszthető más személy nevével, vagy a történések és információk alapján válik valaki beazonosíthatóvá. Továbbá gyakori, hogy a nyilvános közszereplés jelensége is megjelenik már az ügyekkel összefüggésben.

4.2.1. A magyar gyakorlat ellentmondásai

Meglehetősen szokatlan körülményei miatt tarthat érdeklődésre számot az a hazánkban történt eset, amelyben egy magánszemély és felesége vált egy újságcikk alapján – tévesen – beazonosíthatóvá. A tényállás szerint a magazin egy képzelt házaspár szexuális szokásairól közölt cikket, amelyben a szereplőket csupán monogrammal említette, viszont ez és minden egyéb adat, a lakóhely, a foglalkozás, az életkor, egy meghatározott és valós személy beazonosítására volt alkalmas, aki érthető okokból sérelmezte a vonatkozó újságcikk állításait. A férfi ennek nyomán lakóköznyezetében és munkahelyén kedvezőtlen helyzetbe került, telefonon zaklatták, gúnyos megjegyzéseket tettek rá.⁵²

⁵⁰ BH2002. 51.

⁵¹ BH2005. 426.

⁵² BH2004. 103.

Az ügyet a bíróság a *jóhírnév* megsértésére hivatkozással döntötte el, mondván, hogy a közlés a kitalált adatokkal beazonosíthatóvá vált személyre vonatkozó, őt sértő, valótlan tény állított. A döntést alapvetően helytállóknak tekinthetjük, hiszen igazságérzékünk is azt súgja, hogy a felperes személyiségi jogai csorbultak. Azonban, ha jobban belegondolunk, akkor világossá válik, hogy valójában a sérelmes cikk *nem* az adott személyre vonatkozóan állított valótlanosságot, a Ptk.-beli tényállás „más személyre” fordulata nem valósult, nem valósulhatott meg, hiszen a cikk *nem* „más személyre”, hanem költött személyre vonatkozott, ezzel pedig a jóhírnév védelmének a tényállása nem felhívható. Az pusztán a cikk következménye volt, hogy a kitalált személy adatai alapján a valós személy tévesen beazonosíthatóvá vált, *s nem* a szexuális szokásokra vonatkozó információk, hanem maga a téves azonosítás sértett elsősorban személyiségi jogot, emiatt érte hátrány az adott személyt. Kuriózumként tartható számon, hogy a bíróság indokolásában kifejezetten rögzítette, hogy a közlés „különösen sértőnek” minősül, ha valótlanul olyan szexuális magatartást ismertet, ami Magyarországon nem elfogadott. Ebből az a következtetés vonható le, hogy amennyiben a szexuális magatartás hazánkban elfogadott, annak közlése *nem* „különösen” sértő, csupán sértő. Ennek viszont a jóhírnév védelme szempontjából nincs jelentősége. Az pedig, hogy bizonyos szexuális szokások területi értelemben hol elfogadottak és hol *nem*, álláspontunk szerint *nem* bírói mérlegelés kérdése, s azok nyilvánosságra hozatala *nem* a személy jóhírnevét, hanem egyéb személyiségi jogot sért.⁵³

Így talán helyesebb volna azt mondani, hogy az újságcikk a felperes *magánszféráját* bolygatta meg, ebbe ugyanis beleférne az, hogy a kitalált adatok alapján beazonosított személy a nyilvánosság előtt hamis színben tűnik fel. Amennyiben a cikk valós személyekről közölt volna szexuális szokásokkal kapcsolatos adatot, az is magánéleti információ volna, sőt, a hatályos Ptk.-ban a magántitok körébe tartozna, s adatvédelmi kérdéseket is felvetne. Még szerencsésebb lett volna, ha az ügyben a bíróság a *névjog* sérelmét állapította volna meg. Álláspontunk szerint ugyanis a névvédelem kiterjedhet a monogram védelmére is, ha az alapján – az eset körülmé-

⁵³ Megfigyelhető a bírói gyakorlatban, hogy bizonyos „nyitottabb” tényállásokat a bíróság bizonytalanul kezel. Így például egy ügyben, ahol a családi kapcsolatokkal összefüggő személyes adatok kerültek a sajtó útján nyilvánosságra, a bíróság kifejezetten az adatvédelmi törvény rendelkezéseinek sérelme megállapítása után jutott arra a következtetésre, hogy a sajtó megsértette a személy magántitokhoz való jogát, amikor nevét, családi kapcsolatait nyilvánosságra hozta. BH2002. 89. Noha a jogalap tekintetében jelen esetben elhatárolható lenne a külön törvényben szabályozott adatvédelem és a Ptk.-beli magántitok védelme, sőt, ezen túlmenően a magánélet védelme, s – amennyiben a név nyilvánosságra kerül – a névvédelem is. Az adatvédelmi rendelkezések szerint személyes adat az érintett hozzájárulásával hozható nyilvánosságra (Inf. tv. 5. §), ezzel párhuzamosan a Ptk. 81. §-a kimondja, hogy személyhez fűződő jogot sért az, aki a magántitkot jogosulatlanul nyilvánosságra hozza. Megemlítendő még, hogy a névjog sérelme volt megállapítható például az „Orbán Vektor” védjegybejelentés kapcsán. Miután az akkori szabadalmi hivatal elutasította a bejelentést, a határozat megváltoztatása iránt bírósághoz fordult a kérelmező. A bíróság – többek között – a védjegy-törvény azon rendelkezésére hivatkozott, mely tiltja az olyan védjegy bejelentését, amely személyiségi jogot, különösen a névhez való jogot sérti. TATTAY i. m. (9. l.) 147. Az esetben a név *eltorzítása, gúnynév* alkalmazása történt, a döntés azonban nincs összefüggésben a szólásszabadsággal.

nyekre tekintettel – a személy azonosíthatóvá válik, s így tévesen a költött információk személyére tekintettel manifesztálódnak, az olvasó a költött vonatkozásokat is az általa ismert valóságos személynek tulajdonítja.⁵⁴

Ehhez hasonló ügy volt, amikor egy hetilap egy község polgármesterére vonatkozóan mondott tényállításokat, különféle bűncselekményekkel kapcsolatba hozva őt. Az előző esethez képest azonban egy jelentős különbség figyelhető meg a tényállításban, az, hogy ugyan a polgármestert csupán nevének kezdőbetűjével jelölte a cikk, ő nem kitalált, hanem valós személy volt, és az újság az információkat is a valós személyre tekintettel közölte. S mivel lakókörnyezetében ezek alapján beazonosíthatóvá vált, jóhírnevének sérelmére hivatkozással kért a bíróságtól személyiségi jogi védelem iránt igényt.⁵⁵ Az azonosítás tehát nem volt téves, a személy nevének egy kezdőbetűje s a közlés tartalma tette azt lehetővé. S e ponton lehet kapcsolódni az Egyesült Államok gyakorlatához a téves és egyéb beazonosítás vonatkozásában, s lehet a figyelmet a közszereplőkre fordítani.

4.2.2. Az amerikai sajtószabadság feltétlen védelme

Nem lehet nem párhuzamot vonni az előbb említett hazai ügy és az Egyesült Államok sajtójog-történeti jelentőségű esete, az 1964-es *Sullivan*-döntés⁵⁶ között. Ebben a New York Times közölt egy diszkriminációellenes hirdetést a Montgomery kisvárosban történt faji jellegű eseményekkel kapcsolatban, s a helyi rendőrség „túlkapásairól” írt. A cikk nem említette név szerint Sullivan rendőrfőnököt, de ő a közlés tartalma alapján egyértelműen beazonosíthatóvá vált. A szövetségi Legfelső Bíróság mérföldkőnek számító döntésében kifejtette, hogy a köztisztviséget viselők, közszereplők bírálhatóságának, a közérdekű események megvitatásának korlátozása csak igen szűk körben lehetséges, nevezetesen akkor, ha a sajtó a közlés valóságtartalmát illetően ténylegesen rosszhiszeműen, azaz szándékosan vagy súlyosan gondatlanul járt el.⁵⁷ Ezt pedig a sérelmet szenvedett félnek kell bizonyítania. A döntésnek egyébként jelentős következményei voltak, az a következtetés vonható le belőle, hogy közügyekben a szólás szabadsága feltétlen védelmet élvez.⁵⁸

⁵⁴ BALÁS P. i. m. (2. lj.) 659. Hasonló történt a fentebb említett *Hill*-ügyben is, ahol valós személyeket ábrázoltak drámai műben, viszont – ahogy bemutatásra került – az egyesült államokbeli bíróság gyökeresen eltérő megoldást alkalmazott.

⁵⁵ BH1998. 330.

⁵⁶ *New York Times v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964).

⁵⁷ Robert C. POST: The Social Foundations of Defamation Law: Reputation and the Constitution. 74 *California Law Review* (1986) 691., 722. A tagállami bíróság egyébként a common law-t alkalmazta az esetre, ami alapján kártérítést állapított meg. S egészen a Sullivan döntésig a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság is azon az állásponton volt, hogy a hírnévrontó hamis állítások nem élveznek alkotmányos védelmet. DEAKIN–JOHNSTON–MARKESINIS i. m. (31. lj.) 723.

⁵⁸ HALMAI Gábor: *A véleményszabadság határai*. Budapest, Atlantisz, 1994. 147. A döntés súlyát jelzi az is, hogy ezt követően a média jelentős szerepet kaphatott a Watergate vagy az Irangate botrányok kirobbantásában. Geoffray ROBERTSON – Andrew G. L. NICOL: *Media Law* (3rd ed.) London, Penguin, 1992. 103.

A téves azonosítás kapcsán megemlíthető itt az egyesült államokbeli *Damron* (1971) ügy⁵⁹ is, amelyben egy kisváros polgármesterét a sajtó hamis tanúzással vádolta meg. A bűncselekményt azonban nem a polgármester, hanem a testvére követte el, aki viszont nem volt ismert közéleti személyiség. A kínos incidens nyilvánvalóan visszavezethető az újságíró hanyagságára, viszont a Bíróság a fenti szabályt alkalmazva kizárta a jogsértést, mert a polgármester nem tudta bizonyítani, hogy a sajtó szándékosan vagy súlyosan gondatlanul járt el tevékenysége során.⁶⁰

Ehhez hasonlóan nem állapított meg jogsérelmet a Bíróság a *Falwell* (1988) ügyben⁶¹ sem. Ott egy szexmagazin tett közzé egy meglehetősen durva paródiát egy evangélikus lelkészről, egyben közéleti személyiségről, s ezt a Bíróság szintén a Sullivan-szabály alapján bírálta el.⁶²

4.2.3. Következtetések

Jelentős különbség a hazai és amerikai gyakorlat között, hogy a *Sullivan*-döntés már a 60-as évek közepén felállított egy mércét, amely a *közszereplők* személyiségi jogainak és a véleménynyilvánítás szabadságának ütközésekor alkalmazandó, s jóval szélesebb körben vonta meg a sajtószabadság határait, mint magánszemélyek esetében.⁶³ Látható az is – különösen a *Damron*-ügy fényében, hiszen az érintett személy politikai karrierjét kedvezőtlenül befolyásolta az eset –, hogy mennyire kimagasló a sajtószabadság védelme a közszereplők személyiségi jogaival történő ütközésekor. Ilyen jellegű tesztet hazánkban a 90-es évek végén sem találunk a polgári bíróságok gyakorlatában, noha az Alkotmánybíróság 1994-ben – igaz büntetőjogi szempontból – már kísérletet tett a közszereplő mivoltának a definiálására, s azt is kimondta a testület, hogy egy demokratikus társadalomban fokozott védelmet kell élvezzenek a közügyekre vonatkozó értéktételek még akkor is, ha túlzóak vagy felfokozottak.⁶⁴ Csak a 2000-es évektől lehet tapasztalni,⁶⁵ hogy a polgári ügyekben a közszereplő tekintetében a bíróságok akkor állapítanak meg jogsérelmet, ha a közlés indokolatlanul bántó, aránytalanul túlzó, lekicsinylő, lealacsonyító.⁶⁶

⁵⁹ *Ocala Star-Banner Co. v. Damron*, 401 U.S. 295(1971).

⁶⁰ Frederick SCHAUER: Public Figures. 25 *William and Mary Law Review* (1984) 905., 910.

⁶¹ *Hustler Magazine, Inc. v. Falwell*, 485 U.S. 46 (1988).

⁶² Robert C. POST: The Constitutional Concept of Public Discourse: Outrageous Opinion, Democratic Deliberation, and *Hustler Magazine v. Falwell*. 103 *Harvard Law Review* (1990) 601., 605. Noha sokan voltak olyanok, akik a döntéssel egyetértettek ugyan, mégis elismerték a paródia mély undorkeltó voltát. Uo., 606.

⁶³ SCHAUER i. m. (60. lj.) 907.

⁶⁴ 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, indokolás III. 2. pont. Ahogy az is megjegyzendő, hogy az alkotmánybírósági döntés a *Sullivan*-ügy befolyása alatt született. KOLTAY i. m. (19. lj.) 399. Érdemes visszautalni, hogy a korábban említett amerikai *Falwell*-ügyben – ahol egy karikatúra egy ismert lelkészt ábrázolt nemi aktus közben a saját anyjával – az amerikai Legfelső Bíróság nem állapított meg jogsérelmet. Hazánkban egy satirikus lap egy furdóruhás karikatúrát közölt egy politikusasszonyról, s a hazai Legfelsőbb Bíróság a sajtót ezért elmarasztalta, mondván, a közszereplők is ugyanolyan alanyai a személyiségi jogoknak, mint bárki más. BH1994. 127.

⁶⁵ Ezen esetek ismertetését lásd KOLTAY i. m. (19. lj.) 408–411. Az ügyek azonban csak távoli összefüggést mutatnak a névvédelem kérdésével, így ezekkel részleteiben nem foglalkozunk.

⁶⁶ Például PK 12. kollégiumi állásfoglalás, BH1993. 89.; BH2001. 522.; BH2002. 352.

Viszont kifejezett – vagy akár jogszabályban rögzített – teszt a bírói gyakorlatban nincs, igaz ugyan, hogy a közszereplők (politikusok) tekintetében a személyiségi jogokkal szemben a bírói gyakorlat már figyelembe veszi a közügyek szabad vitathatóságának a fontosságát.⁶⁷

Némileg cizelláltabb döntésként tartható számon, amelyben a füzesabonyi polgármester sérelmezte nevének közzétételét, amikor két lap a polgármester ingatlanában szexuális aktusokról készült videofelvételek tartalmát ismertette, s azt állította, hogy azok a politikus orvosi rendelőjében készültek. A hivatkozási alap a felperes részéről a magánszféra, a magántitok, a jóhírnév és az emberi méltóság sérelme volt. (Tehát a név jogosulatlan nyilvánosságra hozatala nem.) A bíróság szerint a videofelvételek nyilvánosságra hozatala közszereplő esetében ugyan nem sért személyiségi jogot, de ezeken a felvételeken szereplő nemi aktusok részletezése már a *magánszféra* és a *magántitok* körébe tartozik.⁶⁸

Ezzel kapcsolatban azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az új Ptk. e fordulatot általánosságban, tehát minden személy vonatkozásában határozza meg a *becsület* megsértésének tényállásában: „A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.”⁶⁹ Ez pedig nemcsak közszereplőkre vonatkozik, hanem általánosságban mindenkire. Hozzá kell ehhez még tenni azt is, hogy az új polgári kódex már *expressis verbis* rendelkezik a közszereplők személyiségi jogairól: „A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét méltányolható közérdekből, szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”⁷⁰ A szabály elvileg az alkotmánybíráskodásban használt mércét állítja fel a polgári jogban is, ez pedig a szükségességi-arányossági teszt, továbbá a „méltányolható közérdek” terminológiát is bevezeti, s hivatkozik az emberi méltóság sérelmének tilalmára. Álláspontunk szerint azonban ez nem megfelelő. A szükségességi-arányossági teszt alkotmányjogi kategória, s teljesen más jelenség hívta életre. Bevezetése nem teljesen helyénvaló, ugyanis ez a teszt azt mondja meg, hogy a jogalkotó hogyan korlátozhatja az alapjogokat, de – horizontális – magánjogi jogvitákban lehetetlen az alkalmazása.⁷¹

Rögzítendő továbbá, hogy az amerikai gyakorlat abból indul ki, hogy maga az eset *közérdeklődésre* tart-e számot vagy sem, s ha igen, akkor az említett Sullivan-szabály alkalmazandó.⁷² A közügyek kategóriáját meglehetősen széles spektrumon vonja meg, ahogy az látható volt, hiszen nemcsak politikai ügyek (politikusok) vagy állami szervekkel és személyekkel kapcsolatos ügyek tartoznak ide, hanem tulajdonképpen mindenki, aki valamilyen formában – akarva vagy akaratlanul – a közéletben részt vesz, vagy egy vele kapcsolatos esemény „reflektorfénybe”

⁶⁷ HALMAI Gábor: Közszereplők személyiségvédelme kontra közügyek vitathatósága. *Fundamentum*, 2000/2. 32.

⁶⁸ Uo., 23.

⁶⁹ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 2:45. §.

⁷⁰ Uo., 2:44. §.

⁷¹ VÉKÁS Lajos: Bírulat és jobbitó észrevételek az új Ptk. Törvényjavaslatához (a zárószavazás előtt). *Magyar Jog*, 2013/1. 4.

⁷² POST (1990) i. m. (62. lj.) 626.

kerül.⁷³ Tehát a szigorú teszt azon személyekre is vonatkozik, akik nem önként kerültek a közérdeklődés központjába, viszont a velük kapcsolatos események hírértékkel rendelkeznek.⁷⁴

Ezzel szemben hazánkban egy jogegységi határozat mutat rá, hogy közszereplésnek az egyén *önkéntes* elhatározásán, *autonóm döntésén* alapuló politikai, társadalmi, művészeti tevékenység vagy megnyilvánulás tekinthető, amelyet egy meghatározott cél, szűkebb vagy tágabb értelemben a helyi közösség vagy a társadalom életének befolyásolása érdekében fejt ki.⁷⁵ Ennek pedig az amerikai felfogással szemben fogalmi eleme az önkéntesség, az egyén szabad elhatározása.

Az amerikai gyakorlat alapján szükségképpen távol állunk attól, hogy szűkebb témánk, a névvédelem kapcsán messzemenő következtetéseket vonjunk le. Az ügyek általában egyfelől *rágalmazási* (becsületvédelmi) ügyekként tarthatóak számon; vagy másfelől a *magánszféra* védelme hívható fel, s ennek egyik alelete lehet a más *nevével* való visszaélés,⁷⁶ ez utóbbi azonban a név *kereskedelmi* jellegű jogosulatlan kihasználásával függ össze.⁷⁷ A mérleg másik serpenyőjében azonban ott van a sajtó szabadságának magas szintű védelme, s igaz ugyan, hogy egyes esetekben érezhető a sajtó eljárásának felületessége, s az ezzel okozott sérelem súlya is, mindennek azonban háttérbe kell szorulnia, ha egy demokratikus társadalom közérdeklődésre számot tartó ügyeinek szabad és cenzúrázatlan megvitatásáról van szó. Mondhatnánk, hogy a magánszemélyek személyiségi jogai gyakran feláldozhatóak a sajtószabadság demokratikus oltárán.⁷⁸

4.3. Az életkép/életút védelme Németországban

Érdekeség, hogy Németországban a szólásszabadság⁷⁹ és a személyiségi jogok ütközése esetére a Szövetségi Alkotmánybíróság *alkalmi, ad hoc* mérlegelési technikát alakított ki, tehát mindig a konkrét ügyben kell vizsgálni, hogy melyik alkotmányos érdeknek milyen súlya van.⁸⁰ A német jogban egyébként több olyan ítéletet is találunk, amelyek a névvédelem – és életútvédelem – kapcsán magukra vonhatják a figyelmet, s ezek az ügyek kapcsolatban állnak a művészi önkifejezés szabadságával is.

⁷³ SCHAUER i. m. (60. lj.) 908.

⁷⁴ SAJÓ András: *A szólásszabadság kézikönyve*. Budapest, KJK–Kerszöv, 2005. 36.

⁷⁵ 1/2012. számú büntető–közigazgatási–munkaügyi–polgári jogegységi határozat.

⁷⁶ A kettő azonban mégsem mosható össze. Rágalmazási/becsületsértési ügyekben eleve csak a hamis közlés miatt lehet fellépni, az igaz állítások védelemben részesülnek. A magánszféra védelme esetén a közlés általában mindig igaz, s pont ez okozza a magánélet megzavarását. Másrészt rágalmazási/becsületsértési ügyekben a világban megnyilvánuló becsület a védelem tárgya, míg a magánszféra védelme esetében a személy belső, pszichés állapota. Harmadrészt rágalmazási/becsületsértési ügyekben lehetőség van a nyilvánosság előtti vitára, ellenben magánszféra védelme esetén a nyilvánosság már eleve sérelmet okoz. EMERSON i. m. (31. lj.) 333.

⁷⁷ Lásd részletesen például Jonathan KAHN: Bringing Dignity Back to Light Publicity Rights and the Eclipse of the Tort of Appropriation of Identity. 17 *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* (1999) 213.

⁷⁸ Hiszen éppen a szólás korlátozhatóságában rejlő veszélyek vezettek az első alkotmánykiegészítés megalkotásához, ezért nehéz elfogadni bármiféle állami vagy kormányzati kontrollt. SCHAUER i. m. (60. lj.) 924.

⁷⁹ A Grundgesetz 5. §-a rendelkezik a szólásszabadságról, ahogy arról is, hogy ennek korlátját többek között a személyes becsület jelenti.

⁸⁰ SAJÓ i. m. (74. lj.) 59.

A BGB 12. §-a rendelkezik a névjogról, s a magyar jogi szabályozáshoz hasonló védelmet ad. E szakaszt azonban az ismertetett esetekben nem alkalmazzák a bíróságok, s ezt a jogirodalom is alátámasztja. Helyette a szövetségi alkotmánybíróság által kimunkált, az alkotmány által nevesített emberi méltóságból és a személyiség szabad kibontakoztatásából levezetett „általános személyiségi jog” (*allgemeines Persönlichkeitsrecht*) generálklauzulája kerül alkalmazásra, amely a személyiséget a maga egészében és átfogóan védi, keretjog, s nem szűkül le kifejezetten a névre, illetve egyes nevesített személyiségi jogokra.⁸¹

4.3.1. Az emberi méltóság és becsület mint a sajtószabadság korlátja

Az ún. *Mephisto*-eset⁸² lényege az volt, hogy Klaus Mann regényt (*Mefisztó – Egy karrier regénye*) írt egy híres színészről, aki kiszolgálta a hitleri rezsimet, ezen túlmenően kispolgári környezetből jött tehetséges opportunistaként és perverz szexuális vágyakkal rendelkező alakként ábrázolva őt, amelyek részben valós vonások, részben kitalált karakterjegyek voltak. A színész a regényben ugyan álnéven szerepelt, de nem költött alak volt, maga a személy ez alapján pedig beazonosíthatóvá vált. Az időközben elhunyt színész örökbefogadott fia indított pert a könyv terjesztésének megtiltása végett, s kérelmének a bíróság (majd az Alkotmánybíróság) helyt is adott, mondván, a könyv durván sérti az elhunyt becsületét és halála utáni megbecsültségét.⁸³ A személyiségi jogoknak kedvező eme döntés jelzi, hogy a német gyakorlatban mennyire kitüntetett szerepe van az *emberi méltóságnak* és a *személyes becsületnek* – amely a német alkotmányban is szerepel, mint a szólásszabadság korlátja –, ha a szólásszabadság megszorításáról van szó.⁸⁴ Lényegében az emberi méltóság és személyes becsület az, aminek kiemelt jelentősége van a német alkotmánybírói gyakorlatban az ilyen jellegű esetek eldöntése során.

Hasonlóan döntöttek a bíróságok abban az ügyben is, amelyben Heinrich Böllt a halála után egy újságíró hülyének, korruptnak stb. nevezte, noha itt a közlés – mint bebizonyosodott – ártó szándékkal és hamisan történt, ez pedig nem élvezheti semmilyen formában sem a szabad szólás védelmét a német joggyakorlat szerint.⁸⁵ Ugyanez volt az álláspont a *Strauss*-ügyben is, ahol a bajor miniszterelnököt egy szexuális töltetű karikatúra figurázta ki. Fontos kiemelni,

⁸¹ Anna-Miriam FREY: *Die Romanfigur wider Willen*. Frankfurt am Main, Peter Lang, 2007. 60–61. és 75–76. Ennek jórészt történelmi okai vannak. Gerhard WAGNER: Germany. The Protection of Personality Rights against Invasion by Mass Media in Germany. In: Helmut KOZIOL – Alexander WARZILEK (szerk.): *Persönlichkeitsschutz gegenüber Massenmedien / The Protection of Personality Rights against Invasions by Mass Media*. Wien, Springer, 2005. 137–138.

⁸² Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen: BGHZ 50, 133. (Urt. v. 20.3.1968., I ZR 44/66.); Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts: BVerfGE 30, 173. (Beschluss v. 24.02.1971. – 1 BvR 435/68.)

⁸³ Marc-Oliver MARTIN: *Publizistische Freiheit und Persönlichkeitsschutz. Zu den Grenzen der Verwertbarkeit realer Biografien*. Göttingen, Universitätsverlag Göttingen, 2008. 230.

⁸⁴ Vö. SAJÓ i. m. (74. lj.) 64–65.

⁸⁵ Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts: BVerfGE 54, 208. (Beschluss des Ersten Senats vom 3. Juni 1980. – 1 BvR 797/78.); Angela STREIBEL: *Rassendiskriminierung als Eingriff in das allgemeine Persönlichkeitsrecht*. Frankfurt am Main, Peter Lang, 2009. 87–88.

hogy nem vitathatóan közszereplő politikusról van szó, s még így is az emberi méltóság és becsület esik nagyobb súllyal a latba, és nem a „durva bestialitást” idéző karikatúra által felhívott szólásszabadság.⁸⁶

A német jog tehát széles körben elismeri a szólás korlátozhatóságát,⁸⁷ s a magyar joghoz hasonlóan – az amerikaitól pedig alapjaiban különbözően – ennek egyik alapvető eleme az emberi méltóság védelme, hiszen attól még, hogy valaki közéleti, politikai szerepet vállal, emberi méltóságáról nem mond le. Tehát a közélet szereplőinek sem kötelességük mindenfajta véleménynyilvánítást elviselniük.⁸⁸ Kérdés persze, hogy az emberi méltósághoz való jognak mi a tartalma, hiszen ennek lényegét nagyon nehéz megragadni, bármilyen a személyt érintő kedvezőtlen szólás sértheti az emberi méltóságot.⁸⁹

Az amerikai gyakorlathoz képest érdekes lehet az is, hogy *bűncselekmények elkövetői* is az általános személyiségvédelem széles ernyője alá húzódnak, amennyiben beazonosítható módon szerepelnek a sajtóban. Így a *Lebach*-ügyben⁹⁰ két ember behatolt egy laktanyába azért, hogy fegyvereket szerezzen. Négy katona vesztette életét. A tetteseket életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték, viszont a bűnségéd hat évet kapott. Egy televíziótársaság dokumentumfilmet forgatott az esetről, ahol az elkövetők beazonosítható módon, név és képmás alapján szerepeltek. A korábbi bűnségéd fordult emiatt bírósághoz, amely kimondta, hogy a film aránytalan sérelmet okoz a személynek, aki így nehezebben tud visszailleszkedni a társadalomba.⁹¹ Ebben az esetben a bíróság kifejezetten rögzítette, hogy a személyiségvédelem még a közösség, a társadalom információszükségletével és a büntettekről történő beszámolás szabadságával szemben is elsőbbséget élvez. Hozzátehetjük, hogy a film nem tartalmazott hamis vagy félrevezető információkat, s ezeket a rendező nem is jogellenes módon szerezte meg.⁹² A külső világ kedvezőtlen ítélete még ilyen esetben sem szennyezheti be a személyiségnek a tiszta „eleven folyamát”.⁹³

4.3.2. Az életkép védelmének sajátosságai

Ugyanúgy gondolunk-e rájuk? Például Hannah Arendtre és Martin Heideggerre a fiatal egyetemista Arendt és a hűséges férj és családapa Heidegger heves szerelméről szóló könyvek, valamint film megjelenése után.⁹⁴

⁸⁶ Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts: BVerfGE 75, 369. (Beschluss des Ersten Senats vom 3. Juni 1987 – 1 BvR 313/85.).

⁸⁷ SAJÓ i. m. (74. lj.) 71.

⁸⁸ HALMAI (1994) i. m. (58. lj.) 210.

⁸⁹ VÉKÁS i. m. (71. lj.) 4.

⁹⁰ Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts: BVerfGE 35, 202. (BVerfG, 05.06.1973 - 1 BvR 536/72.).

⁹¹ Részletesen elemzi: TRÓCSÁNYI Sára: Média és méltóság. Sajtószabadság és személyiségvédelem két német alkotmánybírói ítélet tükrében. *Infokommunikáció és Jog*, 2005/12. 199–204.

⁹² Megjegyzendő, hogy 25 évvel később egy másik csatorna szintén egy dokumentumfilmet készített az esetről, viszont a szereplők már nem voltak sem névről, sem képmásról beazonosíthatóak, s ekkor az alkotmánybíróság már nem tartotta sérelmesnek a film sugárzását. WAGNER i. m. (81. lj.) 161.

⁹³ BALÁS P. i. m. (2. lj.) 636.

⁹⁴ Rövid összefoglalását lásd: Antonia GRUNENBERG: Hannah Arendt und Martin Heidegger. *Einblicke*, Nr. 44. Herbst 2006. 18–21.

A Mann és a Böll ügyben – az emberi méltóság és becsület felhívásán túl – egy közismert személyről, művésztől volt szó. Az ő nevéhez kapcsolódó reputációt tekinthetjük olyan *többlet-elemnek*, amely magánszemélyek esetében tulajdonképpen nincs meg. S a névvel összefüggő munkásság, objektív társadalmi elismertség, rang adja ezen személyek *életképét*, amelyet a sérelem megváltoztathat vagy kedvezőtlenül befolyásolhat.

Gyakran vetődik fel ilyenkor az, hogy az olvasó, vagy a közönség nem tud különbséget tenni a műben szereplő, a valós személyre jellemző kitalált és igaz jellemvonások között, a személy egyes jellegzetes vonásai vagy a vele ténylegesen megtörtént cselekmény összevegyül a költött vonásokkal, és ez kapcsolatot – általában előnytelen kapcsolatot – létesít az élő és a költött személy között.⁹⁵

Filmbeli és irodalmi alakok egyébként régóta foglalkoztatják a joggyakorlatot és jogirodalmat, ha a beazonosíthatóságról van szó. Két esetkört lehet jól behatárolható módon megkülönböztetni:

(1) A műben szereplő személy valós, élő személyről lett mintázva, s függetlenül attól, hogy a műben álnéven szerepel vagy nincs megnevezve, a valós személy felismerhetővé, beazonosíthatóvá válik. A leírt vonások elvezetnek a valós személy beazonosításáig. Ezek a jellemvonások pedig általában negatív színben tüntetik fel a személyt. Gondoljunk például Ady Endre *Rohanunk a forradalomba* című versére, melyben a „vad geszti bolond” kifejezés alapján Tisza István miniszterelnök kétséget kizáróan beazonosíthatóvá vált. De itt említhető meg Márai Sándor *Egy polgár vallomásai* című művében szereplő – s nevén nevezett – bizonyos Stumpf György „instruktor”, akinek a személyét az író nem éppen bizalomgerjesztő vonásokkal festi le. A nevezett személy a műből magára ismert, s jogi lépéseket tett Márai ellen, aki kénytelen volt az eredeti szöveget átdolgozni.⁹⁶

(2) A másik csoportba sorolható az a jelenség, amikor a műben szereplő személy kitalált, költött alak, de tulajdonságai és jellemvonásai révén a kitalált alakról egy valós személy válik beazonosíthatóvá. Ilyen történet Franciaországban például, amikor Victorien Sardou első műve, *A Benoiton család* váltott ki felháborodást. Jogi kérdés ugyan nem lett az esetből, mégis az írónak meg kellett a regénycímet változtatnia. De megemlíthető még Emile Zola, aki a *Tisztes Úriház* című regényében kora polgárságának erkölcsi hanyatlását többek közt egy Duverdy nevű törvényszéki bíró jellemrajzán keresztül szemléltette. A regényhős kitalált alak volt, azonban ez alapján egy neves ügyvéd – akivel a névegyezés fennállott – indított pert az író ellen, amelyet meg is nyert, mert az ügyvéd foglalkozásbeli reputációját rombolja, ha a regényben ismertett rossz tulajdonságokat az olvasóközönség vele azonosítja,⁹⁷ s a költött vonásokat is az általa ismert valós személynek tulajdoníthatja.⁹⁸ Így lett Duverdy-ből Duveyrier.

A való személy neve és a kitalált személy neve közötti különbség abban ragadható meg, hogy a való személy neve racionális megjelölés, a kitalált személy neve viszont csupán szimbolikus, annak nincs funkciója a társadalmi összefüggésben, a művészet öncélúságának kifejezője.⁹⁹

⁹⁵ BALÁS P. i. m. (2. lj.) 659.

⁹⁶ Az esetet részletesen mutatja be: FISCHER Alajos – SARUSI KISS Béla: A megcsonkított vallomás (Márai Sándor Egy polgár vallomásainak pere). *Irodalomtörténeti Közlemények*, 2003/4–5. 545–580.

⁹⁷ KOI i. m. (7. lj.) 23.

⁹⁸ BALÁS P. (2. lj.) 659.

⁹⁹ Uo., 659.

5. Konklúzió

Ahogy látható volt, a bírói gyakorlat – hazánkban és külföldön is – a névjogot meglehetősen szűken értelmezi. Az Egyesült Államokban az eltérő jogrendszerbeli sajátosságok miatt kifejezetten nem is jelenik meg mint személyiségi jog, de a német bírói gyakorlat sem hivatkozik a BGB 12. §-ában megfogalmazott névvédelemre a sajtószabadsággal szemben.

Elvi szinten megállapítható, hogy a magyar joggyakorlatban tulajdonképpen a Ptk. 77. §-ában szereplő „különösen” kifejezés – mely szerint a szakasz csak példálózó felsorolást ad – figyelmen kívül marad, noha jelen írás első alcímében bemutatott lehetőségek a névjog körében értékelhetőek lennének. Amit pedig a Ptk. a „különösen” kifejezés nyomán nevesít, az valóban nem állja meg a helyét jelen dolgozatban ismertetett tényállások kapcsán. Hiszen más névének használata, vagy máséhoz hasonló név használata ezekben az esetekben nem mérülhet fel, mert a sajtó nem használja más nevét, tehát nem saját magát kívánja más neve alatt megjelölni. Az pedig, hogy a sajtó a nevet nyilvánosságra hozza, nem minősül névhasználatnak.

A fent ismertetett esetek tükrében *gyakorlati téren* a következő megállapítás tehető. Az egyéb személyiségi jogokkal összefüggésben gyakori, hogy a név csak *megjelenési forma*, s a jogsérelem nem önmagában a név, a névjog megsértéséből adódik, hanem ezzel természeténél fogva elválaszthatatlan összefüggésben más személyiségi jogok – például a jóhírnév, a becsület, a magánszféra – sérelméből. Ennek megfelelően mondhatjuk, hogy gyakran a névjog sérelme *mögöttes sérelem*.¹⁰⁰ Ezt támasztja alá, hogy a véleménynyilvánítással összefüggésben a név nyilvánosságra hozatala, a személy beazonosíthatóvá tétele általában nem önmagában történik, hanem a személyre vonatkozó egyéb információ, közlés, „szólás” társaságában, s ez utóbbi az, amely már a személy jóhírnevét, becsületét sértheti, vagy magánéletét indokolatlanul zavarhatja meg. Ez az összefüggés pedig szükségképpen, hiszen e személyhez fűződő jogok megsértése általában csak akkor lehetséges, ha az illető személy – név szerint – *azonosítható* a közlés alapján. Ezt támaszthatja alá az is, hogy a szólásszabadsággal összefüggésben megvalósuló személyiségi jogi sérelem esetén jogalapként általában nem a névjog sérelmére, hanem sokkal inkább a jóhírnév, becsület sérelmére, a képmással való visszaélésre, tehát egyéb nevesített személyiségi jogokra történik hivatkozás. Ebből következik továbbá, hogy az érvelés felépítése is e személyiségi jogokra van modellezve, s a névjog itt is csupán másodlagos szerepként érhető tetten. Leszámítva a név jogosulatlan kereskedelmi jellegű használatát – amely egy önálló tanulmány tárgya lehetne –, olyan eseti döntést, amelyben a *szólásszabadsággal* összefüggésben *elsődlegesen és kifejezetten* az ember névjogának megsértését állapította volna meg a bíróság, nem is találunk.

¹⁰⁰ KOI i. m. (7. lj.) 11.